

Grondwettelijk Hof

PERSBERICHT OVER ARREST 22/2020

De wet die de betaling van een bijdrage van 20 euro aan het Begrotingsfonds voor de juridische tweedelijnsbijstand oplegt in gerechtelijke procedures, is grotendeels grondwettig

Bij het Grondwettelijk Hof is een beroep ingesteld tot vernietiging van de wet van 19 maart 2017 « tot oprichting van een Begrotingsfonds voor de juridische tweedelijnsbijstand » en van de wet van 26 april 2017, die de regeling uitbreidt tot de procedures voor de Raad van State en de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen.

Volgens het Hof is de verplichting voor rechtzoekenden om een forfaitair bedrag van 20 euro aan dat Fonds te betalen bij het inleiden van een procedure of bij een veroordeling in strafzaken, in beginsel verantwoord en belemmert zij het recht op toegang tot de rechter niet op onevenredige wijze. De wetgever heeft immers voorzien in een vrijstelling voor rechtzoekenden die juridische tweedelijnsbijstand of rechtsbijstand genieten.

Doordat per eiser of verzoeker een bijdrage van 20 euro wordt gevorderd, ontstaat evenwel het risico dat in procedures met verscheidene eisers of verzoekers de in het ongelijk gestelde verweerder een bijdrage moet betalen die veel hoger ligt dan het bedrag van 20 euro dat de wetgever heeft vastgesteld. Het Hof vernietigt dan ook de woorden « door elke eisende partij » en « per verzoekende partij » in de bestreden bepalingen.

1. Context en onderwerp van het beroep

Verschillende vzw's die actief zijn in de verdediging van de rechten van de meest behoeftigen of die advocaten of magistraten verenigen hebben een beroep ingesteld tot vernietiging van de wet van 19 maart 2017 « tot oprichting van een Begrotingsfonds voor de juridische tweedelijnsbijstand » en van de wet van 26 april 2017, die de regeling uitbreidt tot de procedures voor de Raad van State en de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen.

De wet van 19 maart 2017 richt een begrotingsfonds op waarvan de opbrengsten worden gebruikt ter financiering van de vergoedingen van de advocaten belast met de juridische tweedelijnsbijstand, alsook van de kosten verbonden aan de organisatie van de bureaus voor juridische bijstand. Het fonds wordt gefinancierd met bijdragen die worden geïnd in het kader van gerechtelijke procedures. Voor burgerlijke zaken en procedures bij de Raad van State of de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen, moet elke eiser of verzoeker in principe bij de aanvang van de procedure een bijdrage van twintig euro betalen. In strafzaken, geldt de verplichting tot betaling van de bijdrage voor iedere door een strafgerecht veroordeelde verdachte, in verdenking gestelde, beklagde, beschuldigde of voor het misdrijf burgerrechtelijk

aansprakelijke persoon. De bijdrage is evenwel niet verschuldigd wanneer de betrokkene juridische tweedelijnsbijstand of rechtsbijstand geniet.

2. Beoordeling door het Grondwettelijk Hof

Allereerst bekritisieren de verzoekende partijen de bestreden wetten in zoverre **de bijdrage aan het Fonds de toegang van de rechtzoekenden tot de rechter**, gelet op de reeds bestaande financiële drempels, **op onevenredige wijze zou belemmeren**.

Volgens het Hof is het recht op toegang tot de rechter niet absoluut. Het kan het voorwerp uitmaken van financiële beperkingen, op voorwaarde dat die geen afbreuk doen aan de essentie zelf van dat recht en evenredig zijn. Te dezen oordeelt het Hof dat de doeltreffendheid van de juridische tweedelijnsbijstand een legitiem doel is. Door de personen die die bijstand of rechtsbijstand genieten, vrij te stellen, heeft de wetgever het recht op toegang tot de rechter voor de meest behoeftigen willen vrijwaren. **Voor de andere rechtzoekenden kan de bijdrage van 20 euro op zich niet worden beschouwd als een onoverkomelijk obstakel voor de toegang tot de rechter**. Het staat evenwel aan de wetgever, wanneer hij een dergelijke maatregel aanneemt, rekening te houden met de andere maatregelen die de kostprijs van de rechtsprocedures verzwaren. Het bestaan van een aantasting van het recht op toegang tot een rechter dient te worden beoordeeld in het licht van alle maatregelen die de kosten van de rechtsprocedures kunnen verzwaren.

Vervolgens verwijten de verzoekende partijen de bestreden wetten alleen de rechtzoekenden en niet alle belastingplichtigen aan de bijdrage te onderwerpen.

Het Hof oordeelt dat de wetgever over een ruime beoordelingsvrijheid beschikt wanneer hij bepaalt wie de belastingplichtigen zijn. De wetgever verantwoordt zijn keuze in de parlementaire voorbereiding door het feit dat « elke gebruiker van de openbare dienst van de rechtspraak baat heeft bij een goede juridische tweedelijnsbijstand ». Volgens het Hof **kan de waarborg dat juridische bijstand wordt verleend aan diegenen die deze nodig hebben om hun recht op toegang tot de rechter te verzekeren, verantwoord worden dat de bijdrage wordt opgelegd aan de rechtzoekenden die geacht worden over de nodige financiële draagkracht te beschikken**. De keuze van de wetgever tast het recht op toegang tot de rechter dus niet aan en is bestaanbaar met het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie.

Het gegeven dat elke eiser of verzoeker in beginsel ertoe verplicht is om de bijdrage van 20 euro te betalen voor elke gedinginleidende akte in burgerlijke of administratieve procedures is objectief en relevant in het licht van het doel van de wetgever om de bijdrage op te leggen aan iedere gebruiker van de openbare dienst van de rechtspraak. De bestreden bepalingen hebben evenwel tot gevolg dat de partij die het proces verliest ertoe kan worden verplicht een bijdrage te betalen die veel hoger ligt dan het bedrag van 20 euro dat de wetgever heeft vastgesteld. Dat is met name het geval wanneer verscheidene eisers in het gelijk worden gesteld en de door hen betaalde bijdragen ten laste worden gelegd van de verweerder, die het proces heeft verloren. De bestreden bepalingen hebben dus gevolgen die niet evenredig zijn met het beoogde doel. Het Hof vernietigt bijgevolg de woorden die de betaling van de bijdrage per eiser of verzoeker impliceren.

De verzoekende partijen bekritisieren eveneens het feit dat de bijdrageplicht geldt voor de procedures die van rolrechten zijn vrijgesteld. Volgens het Hof liggen aan de rolrechten en aan de betwiste bijdrage verschillende procedurele beleidskeuzes ten gronde. Van discriminatie zou alleen sprake kunnen zijn indien het verschil in behandeling dat voortvloeit uit de toepassing van verschillende procedureregels een onevenredige beperking van de rechten van de daarbij betrokken personen met zich zou meebrengen, hetgeen niet het geval is daar

de bestreden wetten geen onevenredige beperking van het recht op toegang tot de rechter inhouden.

Vervolgens bekritisieren de verzoekende partijen het feit dat de bijdrage verschuldigd is door elke eisende partij voor elke gedinginleidende akte voor de familierechtbank, terwijl bij een permanente saisine van die rechtbank rolrechten slechts eenmaal verschuldigd waren. Het Hof oordeelt dat de bestreden bijdrage, niet verschuldigd is voor elke nieuwe vordering die bij de familierechtbank wordt ingesteld aangezien een zaak bij haar permanent aanhangig is gemaakt. Het middel is op dat punt dus niet gegrond.

Ten slotte voeren de verzoekende partijen aan dat de bijdrage ook van toepassing zou moeten zijn op andere soorten procedures (bemiddeling in burgerlijke zaken, minnelijke schikking in strafzaken, enz.) en op de procedures voor de andere administratieve rechtscolleges dan de Raad van State en de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen.

Het Hof verwerpt die argumentatie. Voor zaken die volgens de burgerlijke procedure worden behandeld, oordeelt het Hof dat het niet zonder redelijke verantwoording is dat een bijdrage enkel verschuldigd is naar aanleiding van de inleiding van de zaak bij de rechter. Wat de strafzaken betreft, merkt het Hof op dat de bestreden bijdrage pas aan het einde van de procedure wordt geïnd. In geval van verval van de strafvordering, met name door een minnelijke schikking, wordt de zaak buitengerechtelijk afgehandeld. Het bekritiseerde verschil in behandeling is dus redelijk verantwoord. Ten slotte oordeelt het Hof dat het feit dat de bijdrage niet van toepassing is op de procedures voor alle administratieve rechtscolleges, redelijk verantwoord is door het belang van de procedures voor de Raad van State en voor de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen in de kosten van de juridische tweedelijnsbijstand en door de onevenredige organisatorische kosten waartoe de toepassing van de bijdrage voor de andere administratieve rechtscolleges zou leiden.

Het Grondwettelijk Hof is een rechtscollege dat waakt over de inachtneming van de Grondwet door de verschillende wetgevers in België. Het Hof kan wetten, decreten of ordonnanties vernietigen, ongrondwettig verklaren of schorsen wegens de schending van een grondrecht of een bevoegdheidverdelende regel.

Dit persbericht, opgesteld door de griffie en de referendarissen die met de persrelaties zijn belast, bindt het Grondwettelijk Hof niet. Gelet op de aard zelf van de samenvatting, bevat zij niet de in het arrest uiteengezette redeneringen, noch de specifieke nuancerings van het arrest.

Het arrest nr. 22/2020 is te vinden op de webstek van het Grondwettelijk Hof, [www.grondwettelijk-hof.be](https://www.const-court.be/public/n/2020/2020-022n.pdf) (<https://www.const-court.be/public/n/2020/2020-022n.pdf>).

Contactpersonen voor de pers

Sarah Lambrecht | sarah.lambrecht@grondwettelijk-hof.be | 02/500.12.83

Frank Meersschaut | frank.meersschaut@grondwettelijk-hof.be | 0475/325.218

Volg ons via Twitter [@ConstCourtBE](https://twitter.com/ConstCourtBE)